

Od leta 1883. sem ne prestavlja deželni zbor kranjski več nemških zakonskih načrtov v slovenski jezik, marveč izdeljuje zakone v slovenskem in nemškem jeziku.

Tako postane slovenski tekst avtentični vir za slovensko juridično terminologijo.

Kdor je imel priliko opazovati, s kakim temeljitim jezikoslovnim znanjem in s kako natančnostjo — da ne rečemo pedanterijo — sodelujejo odlični slovenski juristi in jezikoslovci pri sestavi posameznih zakonov v deželnem zboru kranjskem, ta nam bode gotovo pritrdil, če pravimo, da so novejši slovenski zakoni kranjski neka avtoriteta gledé slovenske juridične terminologije, katere dandanes več prezirati ne moremo.

Tudi najnovejši zakon ni izjema v tem oziru. Jezik je gladek in uzoren, brez vseh germanizmov. Praktični jurist nahajal bode v njem marsikateri dober juridični izraz, katerega je dosedaj pogrešal.

Pravosodje.

a) Od prič potrjene okolnosti, katerih stranka ni trdila, ne vplivajo na razsojo.

V negatorni tožbi je zahteval tožnik Egidij G. proti Tomažu in Jeri St. in Jakobu H. :

1. toženci so dolžni priznati, da jim ne gre pravica voziti perilo po parceli št. 774. kat. občine Stepanavas, posebno tudi ne poleg meje mej to parcelo in travnikom parc. št. 776. — in se morajo vzdržati prisvajanja te pravice ;

2. toženci so dolžni priznati, da je zemljišče vlož. št. 240., parc. št. 774. kat. občine Stepanavas lastnina tožiteljeva, neobremenjena s služnostjo steze, in da tožencem ne gre pravica, hoditi po zgoraj navedenej progi čez to parcelo ter so dolžni, vzdržati se v bodoče tega pota. Ker so toženci vgovarjali, da jim gre pravica do steze radi priposestvanja, zaslišale so se priče, ki so soglasno potrdile, da je prepirna pot javna, splošna, pristopna vsem ljudem, tako tudi Hrušičanom.

Priče pa niso mogle ničesar povedati v smislu priposestovanja steze. Sodišče je vstreglo samo prvemu odstavku tožbene zahteve, zahtevo drugega odstavka je odbilo, troški so se obotali. To iz sledečih

razlogov:

Kakor so priče izpovedale, je nedvomno, da vsakdo hodi po tej stezi že od starih časov do dandanes, javno, ne da bi kdo branil, in splošno, ter da je gotovo več kot 30 let tako, in da mej drugimi tudi Hrušičani tam hodijo.

Priče pravijo vrh tega, da je ob stezi celo neka naprava, da se pride nanjo iz bližnjega gozda lahko čez plot.

V kolikor toraj ne presegajo toženci pravice hoje, si te pravice tudi ne prisvajajo, ako samo hodijo, v kolikor pa je ta pravica prekoračena s tem, da toženci po tej stezi tudi perilo vozijo, se je vstreglo tožbi za to, ker se tožencem ni posrečilo dokazati, kar so trdili, namreč, da bi si bili po priposestvanji pridobili pravico, voziti tam perilo.

Nadsodišče graško je z odločbo z dne 12. januarja 1887. št. 118. tožbi popolnoma vgodilo iz sledečih

razlogov:

Mnenje prvega sodnika, da gre v tej pravdi radi javne, splošno uporabljene steze Hrušičanov, ni vtemeljeno po obrazložbah strank v pravnih spisih.

Nihče iz mej tožencev ni trdil, da je steza javna, splošno pristopna, marveč trdili so edino le, da so si pridobili služnost hoje čez parc. števil. 774. kat. obč. Stepana vas po priposestvanji in le zato so se tudi klicale priče v dokazovanje. Iz tega sledi, da vgovarjajo toženci le iz privatno-pravnega naslova pridobitev služnosti hoje.

Akoravno so priče res pravile, da je steza javna in splošna, to vendar ne more vplivati na razsojevanje, kajti ta moment ni vtemeljen po pravnih trditvah prepirajočih se strank v pravnih spisih, marveč uvaževati je edino le, ali je pravoveljavno dokazano, da so si toženci pridobili služnost hoje po priposestvanji.

To vprašanje pa se mora zanikati, ker nobena priča ni potrdila za 30 let uživanja take služnosti od strani tožencev, in ker so priče samo splošno pravile, da so prebivalci vasi in okolice po tej stezi hodili, ter da je ta steza javna.

V daljnjej izpeljavi ozirajo se razlogi le na slučajne okolščine brez principijelnega pomena

Najviše sodišče je dné 15. julija 1887 št. 5078. potrdilo odločbo nadsodiščevo.

Razlogi se strinjajo z onimi nadsodišča ter razun tega še posebno naglašajo po aktih dokazano okolnost, da je prvotoženeec sam dokazal, da je bil pred 10 leti kupil parcelo št. 774. kat. obč. Stepanavas in da je bil toraj postal lastnik parcele, po katerej je poprej domnevno imel služno pravico hoje; vrh tega je dokazal, da je to parcelo kasneje tožniku prodal.

Iz tega sledi, da bi po § 526. o. d. z. njegovo priposestvanje nehalo tedaj, ko je bil kupil služno parcelo. Da je pot javna, so priče trdile, toženci pa ne, ampak so se opirali le na zasebnopravni, ne pa na javnopravni naslov. Konečno je tudi razvidno iz spisov, da parcela št. 774. kat. občine Stepanavas ni vpisana v zemljiške knjige kot javno zemljišče, marveč kot del tožnikovega zemljišča.

b) Pritožba zoper odločbo nadsodiščevo v malotnem postopku ni dopuščena.

V pravdi Janeza A. proti Francetu B. zavoljo 24 gld. 50 kr. s pr. izdalo je okrajno sodišče v N-u odlok: „malotni postopek o tožbi de praes. 7. avgusta 1887 št. 9415 se v smislu § 30. m. p. vstavi, ker je sodnik razvidel iz predloženega izvlečka iz trgovskih knjig ter iz izpovedb strank, da je predmet tožbi presežek, ki se pokaže pri primerjanji večih strankam pristoječih terjatev, katere presegajo znesek 50 gld. (§ 7. m. p., § 15 lit. a j. n.). Zahtevi toženčevej, naj se mu prisodijo dosedaj narasli sodni troški, se ne ugodí, ker se in merito ni sodilo in nobena stranka naraslih troškov ni zakrivila.

Rekurzu toženčevemu je c. k. nadsodišče na Dunaji z odločbo z 20. septembra 1887. št. 13401 ugodilo ter spoznalo, da ima tožnik tožencu troške prve in druge instance plačati v štirinajstih dneh, da se ogne zvršilu, to uvaževaje, da tožba ni imela vspeha, ker se je razprava rarad nedopustnosti malotnega postopka vstavila, ter mora vsled tega tožnik, kateri je pravdo zgubil, tožencu vrniti k primernemu zagovoru potrebne troške, katere mu je prizadjal, in istotako troške druge instance. (§§ 24. in 26. zak. z dne 16. maja 1874. št. 69. d. z.).

Revizijski rakurz tožnikov je najviše sodišče zavrnilo, ker zoper razsodila nadsodišč v malotnem postopku ni dopustna daljna pritožba.

c) K razlaganju § 199. lit a) k. z.

Kasacijska sodba z dne 27. novembra 1886. št. 10280.

Blaž C. je pri okrajnem sodišči Ptujskem vložil tožbo zastran razžaljenja časti proti Antonu Gr . . . u, trdivši, da ga je le-tá s psovko „tat“ razžalil. Pri glavni razpravi je bil obdolženec obtožbe oproščen, ker ni bilo nikakih dokazov za tožiteljevo trditev. Ker pa je pričá Neža Č. pri razpravi pričala, da jo je Blaž Č., akoravno mu je izrečno povedala, da o celej stvari ničesar ne ve, nekaj dni pred razpravo nagovarjal z besedami „saj se lahko beseda spreobrne, takó govorite, da bodete Gr . . . a noter spravili, mene pa vun“; ker so tudi pričé Matija Č. in Matija D. izjavile, da se je Blaž C. pri omenjeni priložnosti izrazil „saj se beseda lahko spreobrne, saj laž toliko velja, kot pravica; beseda je beseda, naj bo laž ali pravica“, ali „vi lahko spreobrnete besedo, da Gr . . . a noter zašijete“, vložilo je c. kr. drž. pravdnístvo obtožbo proti Blažu Č. zaradi hudodelstva goljufije, ker je nameraval s svojim govorom napeljati pričó Nežo Č., da bi pred sodiščem krivo pričevala.

Sodni dvor prve stopinje je po končani razpravi obtoženca Blaža Č. oprostil obtožbe, akoravno je djanske okolnosti gori navedene smatral kot dokazane. Nagibi te oprostilne sodbe bili so sledeči:

Djanskega obstanka hudodelstva goljufije po §§ 197. in 199. k. z. v omenjenem nagovarjanji ni najti; kajti to nagovarjanje nima v sebi nikakoršne zahteve, da bi pričá kako djansko reč (okolščino) proti lastni vednosti kot istinito potrdila ali zanikala; vprašalna izjava obtoženčeva toraj ni sposobna, provzročiti krivo pričanje Neže C. pred sodiščem in sicer v toliko manj, ker je ona sama potrdila, da jej Blaž C. ni prigovarjal naj bi eno ali drugo okolnost potrdila (§ 167. k. p. r.) Akoravno so nazori Blaža Č., katere je izrazil vedoč za resnico, protinravni (nemoralni), vendar manjka zunanje hudobno djanje (§ 11. k. z.), ki bi se zamoglo smatrati kot prizadevanje, koga na krivo pričevanje napeljati.

Proti tej sodbi vložilo je drž. pravd. ničnostno pritožbo, upiraje se na ničnostna vzroka § 281. št. 5. in 9. k. p. r. Prvi ničnostni

vzrok našlo je pravdnništvo v tem, da je sodišče besede „govoriti po pravici“ v svojej sodbi tolmačilo z nemškim izrazom „sprechen, wie es Recht ist“ in „sprechen, was Recht ist“ in se s tem postavilo v nasprotje z govornjem prič, kajti izraz „govoriti po pravici (pravico)“ pomeni „die Wahrheit erzählen, sagen“, ali „der Wahrheit gemäss reden“. V podlago drugega ničnostnega vzroka se je pa pravdnništvo sklicevalo na to, da je pravna zmota, ako sodišče tolmači določilo § 199. a k. z. v tem smislu, da mora zapeljivec potrjenje ali zanikanje kake določne djanske reči zahtevati. To mnenje bi vedlo do gotovo neosnovane trditve, da je napeljevanje na krivo pričevanje le mogoče v obliki naročila, po katerem bi imela priča neko popolnoma določno izjavo podati sodišču. Za to hudodelstvo marveč zadostuje, da je imel obtoženec namen, Nežo Č. pripraviti v to, da ne bi resnice govorila pred sodiščem. Pri krivem pričevanju se kaznuje to, da se je nameravalo, pripraviti sodnike v zmotu. Gotovo se ne more trditi, da mora začetnik ali šuntar kakega hudodelstva zapeljanemu natanko način in sredstva izpeljave propisati. Kar pa velja za druge vrste hudodelstev, velja tudi za predležee kaznjivo djanje.

C. kr. kasacijski dvor rešil je pritožbo ugodno in je Blaža C. krivim spoznal hudodelstva goljufije po §§ 197., 199. c. k. z. iz sledečih

r a z l o g o v :

Ni potrebno razmotrivati vprašanja, katero je ničnostna pritožba sprožila z ozirom na § 281. št. 5 k. p. r. ter gre na to, je-li izraz, ki ga je po sodiščevem pripoznanju rabil Blaž C. „ne treba govoriti po pravici“ primeren nemškemu izrazu „es sei nicht nöthig zu sprechen, was Recht ist“ (kakor ga tolmači sodišče), ali pa izrazu „was wahr ist“ (kakor trdi drž. pravdnništvo) kajti, iz teh besed, naj se razumejo v enem ali drugem zmishu, je vendar le zmiraj posneti ena in ista vsebina, napeljevanje k neresničnem pričevanju pred sodiščem.

Zategadel je pa tudi ničnostna pritožba c. kr. drž. pravdnništva, ki se upira na djanske določitve sodišča, v zmishu § 281. št. 9. a k. p. r. povsem vtemeljena. Ako je sodišče smatralo kot dokazano, da je obtoženec nagovarjal pričo Nežo Č., naj tako govori, da bodo Gr. . . a noter spravili, kajti beseda se lahko spreobrne ; ako je toraj sodišče smatralo dokazanim, da je skušal obtoženec pričo napraviti na to, da bi v njegov prid in nasprotniku njegovemu v škodo neresnico pričala, morala bi tudi

pogojno slediti obsodba obtoženca zaradi hudodelstva goljufije po §§ 197. 199 a. kaz. zak., storjenega s tem, da si je obdolženec prizadeval napeljati pričo, da bi pred sodiščem po krivem pričala.

Sodišče sicer opravičuje oprostilno svojo sodbo s tem, da izjava obtoženčeva, ki je predmet obtožbe, ni sposobna, zapeljati koga h krivemu pričevanju, ker priča, ki o celej stvari ni vedela ničesar, ni bila nagovorjena, da naj protiresnično potrdi kako določno okolnost. Ta trditev sodiščeva je pa ovržena, ako se premisli, da bi bila izpovedba priče, katera, kakor priznava sodišče, o celem dogodku ni vedla ničesar, edino resnična le tačas, ko bi se vjemala s to okolnostjo (namreč nevednosti). Ker pa je obtoženec vendar le pričo nagovarjal, da bi v nasprotju s tem, toraj lažnjivo, potrdila okolnosti, ki bi bile njemu ugodne, nasprotniku njegovemu pa neugodne, je očitvidno od priče zahteval, naj krivo pričuje. In potem ne dela nobenega razločka, da je obtoženec opustil, pričo nagovarjati, da naj določne okolnosti potrdi in da se je zadovoljil, pričati le v obče nakazati smer, po kateri bi morala po njegovi želji kreniti z izpovedbo svojo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§33 k. p. r.)*

I.

Z rozsodbo z dne 22. septembra 1867 št. 7499. uničil je kasacijski dvor sodbo c. kr. okrajnega sodišča v T., s katero se je zakon in posebno predpis § 454. k. p. r. prelomil, iz sledečih razlogov:

V kazenski pravdi proti A. R. zaradi prestopka zoper varnost časti v zmislu § 496. k. z. vršila se je dne 28. svečana 1886. pri c. kr. okrajnemu sodišči v T. glavna razprava v nenavzočnosti obdolženčevi, kateremu povabilo ni bilo vročeno, ter se je sklenila proti njemu sodba „in contumaciam“.

Proti tej sodbi vložil je obtoženec v pravem času vgovor, ter je ob enem združil s tem pravnim lekom tudi vzklic zaradi ničnosti in zaradi izreka o krivdi.

C. kr. okrajno sodišče je na to razpisalo takoj novo razpravo v dan 23. aprila 1886 ter povabilo k njej zasebnega obtožitelja, ob-

*) Pod to rubriko priobčevali bodemo zanimivejše razsodbe c. kr. kasacijskega dvora vsled ničnostnih pritožb generalne prokurature v obrano zakona v zmislu § 33 k. p. r.